

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету менеджменту
І.Г. Шавкун

І.Г. Шавкун

серпень 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНКИ ТОВАРІВ ТА РЕСУРСІВ

підготовки бакалавр

денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Підприємництво та комерційна логістика

спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

галузі знань 07 Управління та адміністрування

ВИКЛАДАЧ: к.е.н., доцент Хацер Максим Володимирович

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри ПМОіЛ

Протокол № 1 від "28" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри ПМОіЛ

Т.С. Павлюк

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Т.С. Павлюк

2024 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету менеджменту
_____ І.Г. Шавкун

« _____ » _____ 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНКИ ТОВАРІВ ТА РЕСУРСІВ

підготовки бакалавр

денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Підприємництво та комерційна логістика

спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

галузі знань 07 Управління та адміністрування

ВИКЛАДАЧ: к.е.н., доцент Хацер Максим Володимирович

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри ПМОіЛ

Протокол № 1 від “ 28 ” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри ПМОіЛ
_____ Т.С. Павлюк

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
_____ Т.С. Павлюк

2024 рік

Зв'язок з викладачем: к.е.н., доц. Хацер Максим Володимирович/

E-mail: max.kh@ukr.net

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7629>.

Телефон: (061) 289-41-15 (кафедра), (050) 4565627.

Інші засоби зв'язку: Viber, Telegram – (050) 4565627.

Кафедра: кафедра підприємництва, менеджменту організацій та логістики, VI корпус, ауд.415.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Ринки товарів та ресурсів» є отримання знання щодо закономірностей функціонування ринків товарів та ресурсів, їх структури, результативності, набуття навичок проведення аналізу поведінки ринкових суб'єктів у питаннях ціноутворення, диференціації продукції, умов набуття ринкової влади та її збереження, цінового та нецінового суперництва, інвестицій та інновацій та здобуття умінь з оцінки доцільності державного втручання, обсягів, методів та інструментів регулювання.

Цей курс охоплює широкий спектр тем, пов'язаних з функціонуванням ринків товарів та ресурсів, зокрема: *Методологію дослідження галузевих структур; Класифікацію та ознаки галузевих ринків; Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках; Економічну ефективність та державне регулювання галузевих ринків; Фактори, що визначають структуру ринків; Процес злиття та поглинань на ринках; Бар'єри входження фірм на ринки; Стратегічну конкуренцію фірм; Цінову дискримінацію; Диференціацію продукції; Стратегічну взаємодію фірм на ринку; Ринки природної монополії; Владу покупця та вертикальну інтеграцію; Структуру ринку, патенти та технологічні інновації.*

Цей курс є важливим для здобувачів вищої освіти, які прагнуть будувати кар'єру в сфері підприємництва, оскільки він дає їм знання та навички, необхідні для: *оцінювання кон'юнктуру ринку та прийняття зважених управлінських рішення щодо функціонування суб'єкта підприємницької діяльності на ринках товарів та ресурсів; аналізу конкурентного середовища на ринках товарів та ресурсів; визначення та оцінювання сили бар'єрів входження на ринки товарів та ресурсів; розробки та впровадження комплексу стратегій суб'єкта підприємницької діяльності на ринках товарів та ресурсів; оцінювання та внесення змін у рівень диференціації продукції суб'єкта підприємницької діяльності на ринках товарів та ресурсів; проведення компаративної оцінки моделі функціонування суб'єкта підприємницької діяльності на ринках товарів та ресурсів.*

Цей курс відповідає сучасним вимогам ринку праці, оскільки він готує фахівців, які володіють: *професійною компетентністю у розумінні ключових трендів та закономірностей розвитку сучасних ринків товарів та ресурсів, а також основних напрямів та інструментів державної галузевої політики; практичними навичками застосування системи показників для оцінки висоти бар'єрів входу та виходу, рівня концентрації та монополізації конкретних ринків товарів та ресурсів; вміннями критичного осмислення проблем розвитку ринків товарів і ресурсів та їх регулювання.*

Без знань та навичок, які дає цей курс, фахівцеві буде складно: *досліджувати рівень концентрації ринку товарів або ресурсів і визначати місце суб'єкта підприємницької діяльності на ринку; оцінювати конкурентну стратегію суб'єкта підприємницької діяльності та вносити в неї зміни; використовувати та протистояти ціновій дискримінації на ринку; визначати рівень впливу державного регулювання на суб'єкт підприємницької діяльності та ринок; визначати рівень бар'єрів для суб'єкта підприємницької діяльності на ринку.*

Навчальна дисципліна «Ринки товарів та ресурсів» входить до циклу професійної підготовки спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» освітньо-професійної програми «Підприємництво та комерційна логістика». Згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів «Підприємництво та комерційна логістика» тематично курс «Ринки товарів та ресурсів» пов'язаний з такими дисциплінами:

«Основи підприємницької діяльності»; «Основи технологій виробництва товарів, робіт та послуг»; «Організація торгівлі»; «Інформаційні системи та технології в підприємстві та біржовій діяльності»; «Математичні основи у підприємстві»; «Ринковий попит та пропозиція».

Вміння визначати функціональні області організацій (суб'єктів підприємницької діяльності) та зв'язки між ними на ринках товарів та ресурсів є ключовою компетенцією, що визначає конкурентоспроможність сучасних менеджерів на вітчизняному та закордонних ринках праці. Навчальний матеріал дисципліни дозволить майбутньому фахівцю отримати знання та практичні навички відносно управління функціонуванням бізнес-одиноць на ринках товарів та ресурсів. Здобута кваліфікація та компетенції під час навчання з дисципліни є важливими для практичної управлінської діяльності та забезпечать додаткові конкурентні переваги на ринку праці, а також підвищать ефективність та результативність управлінської діяльності.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	3 -й	3 -й
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	28 год.	6 год.
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	14 год.	6 год.
Самостійна робота	78 год.	108 год.
Консультації	<p>Розклад консультацій знаходиться на кафедрі підприємництва, менеджменту організацій та логістики, VI корпус, ауд.415, а також наводиться у створеній групі по дисципліні у Telegram.</p> <p>Консультації очні (кафедра, VI корпус, ауд.415) або дистанційні (ZOOM, ідентифікатор конференції 696 130 2686, код доступу 792887).</p> <p>Час проведення консультацій з понеділка по п'ятницю.</p> <p>Консультації проводяться згідно затвердженого графіку або за попередньою домовленістю з викладачем з використанням комунікаційних можливостей Сезн ЗНУ повідомлення, Viber, Telegram.</p>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7629	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
Спеціальні компетентності		
<p>СК 3 Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.</p> <p>СК 5 Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.</p> <p>СК 10 Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.</p>	<p>1. Інформаційно-лекційні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лекції з використанням мультимедійних засобів; - Електронні лекції; - Консультування. <p>2. Проблемно-дослідницькі методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз проблемних ситуацій; - Ділові ігри; - Case-study; - Дослідницькі проекти. <p>3. Інтерактивні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дискусії; - Круглі столи; - Мозковий штурм. <p>4. Самостійні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вивчення рекомендованої літератури; - Виконання практичних завдань; - Підготовка рефератів та доповідей; - Робота над індивідуальними та колективними проектами. 	<p>1. Поточний контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усне опитування; - Тестування; - Виконання практичних завдань; - Захист індивідуальних та колективних проектів; - Написання рефератів та доповідей (есе тощо). <p>2. Рубіжний контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тестування; - Захист рефератів; - Індивідуальні усні співбесіди. <p>3. Підсумковий контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Екзамен (усна або письмова форма); - Тестування, усна співбесіда.
Результати навчання		
<p>РН 13 Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.</p> <p>РН 15 Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.</p>	<p>1. Інформаційно-лекційні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лекції з використанням мультимедійних засобів; - Електронні лекції; - Консультування. <p>2. Проблемно-дослідницькі методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз проблемних ситуацій; - Ділові ігри; - Case-study; - Дослідницькі проекти. <p>3. Інтерактивні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дискусії; - Круглі столи; - Мозковий штурм. <p>4. Самостійні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вивчення рекомендованої літератури; - Виконання практичних завдань; - Підготовка рефератів та доповідей; - Робота над індивідуальними та колективними проектами. 	<p>1. Поточний контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усне опитування; - Тестування; - Виконання практичних завдань; - Захист індивідуальних та колективних проектів; - Написання рефератів та доповідей (есе тощо). <p>2. Рубіжний контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тестування; - Захист рефератів; - Індивідуальні усні співбесіди. <p>3. Підсумковий контроль:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Екзамен (усна або письмова форма); - Тестування, усна співбесіда.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія дослідження галузових структур. Класифікація та ознаки галузових ринків. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках. Економічна ефективність та державне регулювання галузових ринків.

Тема 1. Методологія дослідження галузових структур

Формування теоретико-методологічних засад дослідження галузових ринків. Визначення сутності терміну «теорія галузових ринків». Етапи розвитку теорії галузових ринків та їх характеристика. Погляди представників класичної школи політичної економії на галузеві ринки. Дослідження ринків та фірм на основі дедуктивного та емпіричного аналізу. Гарвардська та чиказька наукові школи. Сучасні теорії галузових ринків.

Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузових ринкових відносин. Теоретико-методологічні підходи до аналізу галузових ринків XIX–XX ст. Гарвардська школа. Чиказька школа. Неоавстрійська школа. Інституційний напрям. Теорія стратегічної поведінки, олігополії. Теорія природи фірм. Теорія п'яти сил конкуренції. Теорія змагальних ринків. Теорія нової міжнародної економіки.

Предмет дослідження та завдання аналізу галузових ринків. Визначення сутності терміну «галузеві ринки». Проблеми дослідження галузових ринків. Предмет дослідження галузових ринків. Головні завдання аналізу галузових ринків. Об'єкти та суб'єкти аналізу галузових ринків.

Тема 2. Класифікація та ознаки галузових ринків

Класифікація галузових ринків. Ознаки та види класифікації галузових ринків. Класифікація видів економічної діяльності. Класифікація продукції. Міжнародні статистичні класифікації видів діяльності та товарів (ISIC, CPC, HS, SITC). Статистичні класифікації ЄС (NACE, CPA, PRODCOM, CN). Статистичні класифікації України (КВЕД, СКП, ППП, УКТЗЕД).

Типи та головні ознаки структури галузових ринків. Характеристика структури галузевого ринку. Показники оцінки структури галузевого ринку. Класифікація ринку пропозиції. Класифікація ринку попиту та пропозиції. Взаємозв'язки між ринковою структурою та прибутковістю. Ознаки структури галузі.

Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. Сутність терміну «кон'юнктура ринку». Ознаки ринкової ситуації. Інструменти виміру й оцінки кон'юнктури ринку. Система індикаторів та показників кон'юнктури ринку. Процес дослідження кон'юнктури товарних ринків.

Тема 3. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках

Визначення товарних меж ринку. Складові аналізу та оцінки стану конкурентного середовища на товарних ринках. Корисність товару як інтегральна його властивість. Продуктові межі ринку. Ознаки взаємозамінних товарів. Територіальні (географічні) межі ринку. Суб'єкти товарного ринку.

Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. Сутність терміну «місткість ринку» та її ознаки. Головні параметри для визначення рівня ринкової концентрації. Головні показники концентрації продавців на ринку (індекс концентрації, коефіцієнт відносної концентрації, індекс Херфіндала—Хіршмана, Індекс Холла – Тайдмана (Розенблюта), коефіцієнт Лінда, коефіцієнт Джині.

Монопольна влада та її оцінка. Сутність монопольної влади на ринку. Результати здійснення монопольної влади. Коефіцієнти оцінки поведінки фірм на ринку та монопольної влади (Бейна, Тобіна, Папандреу).

Тема 4. Економічна ефективність та державне регулювання галузових ринків

Ефективність галузевих ринків. Ознаки стану довгострокової рівноваги фірми. Політичні аргументи на користь конкуренції. Недоліки монополізації ринків. Модель рівноваги фірми на ринку чистої монополії.

Теорії регулювання. Етапи розвитку теорії, що пов'язана з необхідністю та наслідками державного регулювання галузевих ринків. Теорією регулювання в інтересах суспільства. Нормативний аналіз як позитивна теорія. Теорія захоплення. Економічна теорія регулювання.

Галузева політика та її типи. Сутність галузевої політики. Головна мета та завдання галузевої політики. Основні принципи системи державного регулювання галузевих ринків. Напрями галузевої політики. Етапи формування та реалізації державної галузевої політики. Методи виміру наслідків державної галузевої політики. Стратегічна та тактична галузеві політики. Інструменти регулювання галузевої політики та їх характеристика.

Антимонопольне регулювання. Сутність антимонопольної політики. Мета проведення антимонопольної політики. Антимонопольні інструменти та їх характеристика. Незаконна поведінка фірм.

Змістовий модуль 2. Фактори, що визначають структуру ринків. Процес злиття та поглинань на ринках.

Тема 5. Фактори, що визначають структуру ринків

Класична та неокласична теорія фірми. Теоретичні підходи до визначення розміру фірм. Складові класичної та неокласичної (технологічної) концепції фірми. Межі фірми. Одно- та багато продуктові фірми. Одно- та багато заводські фірми. Вертикальні та горизонтальні межі фірм.

Інституціональна теорія фірми. Сутність та головні складові інституціональної (контрактної) теорії фірми. Трансакційні витрати та витрати контролю фірми.

Стратегічні концепції фірми. Сутність та складові стратегічної теорії фірми. Альтернативні концепції фірми.

Стохастичні фактори впливу на структуру ринку. Головна ідея стохастичного підходу. Базові складові успішної діяльності фірми. Сутність стохастичного аналізу.

Тема 6. Процес злиття та поглинань на ринках

Загальні характеристика процесів злиття та поглинання. Сутність злиття та поглинання. Класифікація процесів злиття та поглинання. Історична хронологія розвитку процесів злиття та поглинання у світовій економіці і характеристика її етапів. Ключові фактори сприяння процесам злиття і поглинання.

Мотиви та наслідки злиття. Мотиви злиття. Мотиви для фірм, які поглинаються. Переваги процесу злиття порівняно зі створенням нової фірми. Види поглинання та їх характеристика. Синергетичний ефект процесів злиття та поглинання.

Державний контроль за процесами злиття та поглинання. Історія появи та розвитку державного контролю за процесами злиття та поглинання. Особливості державного регулювання галузевих структур економіки США. Особливості державного регулювання галузевих структур економік Західної Європи. Особливості державного регулювання галузевих структур економіки України.

Змістовий модуль 3. Бар'єри входження фірм на ринки. Стратегічна конкуренція фірм

Тема 7. Бар'єри входження фірм на ринки

Природа, визначення та класифікація бар'єрів. Сутність бар'єрів входження фірм на ринки. Основні перешкоди для проникнення на ринок нових конкурентів. Класифікація бар'єрів входження фірм на ринки. Умови існування квазіконкурентних (змагальних) ринків.

Нестратегічні бар'єри. Сутність нестратегічних бар'єрів. Класифікація нестратегічних бар'єрів.

Стратегічні бар'єри. Сутність стратегічних бар'єрів. Класифікація стратегічних бар'єрів.

Показники оцінки бар'єрів. Індекс MES. Кількість фірм, що відповідно до ринкового попиту можуть працювати на ринку. Норма входження фірм на галузевий ринок. Норми проникнення нових фірм на галузевий ринок. Час досягнення нових фірм розмірів діючих на галузевих ринках. Норма виходу з галузевого ринку. Норма виживання на галузевому ринку.

Тема 8. Стратегічна конкуренція фірм

Стратегії конкурентної поведінки фірм. Сутність стратегії фірми. Види стратегії фірми (корпоративна та конкурентна). Види корпоративної стратегії фірми та їх характеристика. Альтернативні стратегії щодо зростання. Альтернативи базової стратегії стабілізації. Альтернативи базової стратегії виживання (скорочення). Типи конкурентних стратегій фірми та їх характеристика.

Цінові стратегії протидії входженню. Стратегії високих, низьких та середніх цін і їх характеристика. Стратегії диференційованих, пільгових і дискримінаційних цін та їх характеристика.

Нецінові стратегії протидії входженню. Види нецінових стратегій конкуренції та їх характеристика.

Змістовий модуль 4. Цінова дискримінація. Диференціація продукції

Тема 9. Цінова дискримінація

Сутність та види цінової дискримінації. Сутність цінової дискримінації на галузевих ринках. Умови здійснення цінової дискримінації. Фактори цінової дискримінації. Класифікація видів цінової дискримінації. Ступені цінової дискримінації та їх характеристика. Головні групи цінової дискримінації. Типи індивідуальної дискримінації. Типи групової дискримінації. Типи продуктової дискримінації.

Практика використання цінової дискримінації. Практичні види цінової дискримінації та їх характеристика для споживчих і виробничих товарів. Практика реалізації ступенів цінової дискримінації.

Наслідки застосування цінової дискримінації на добробут та її регулювання. Вплив цінової дискримінації на розподіл доходів. Особливості цінової дискримінації на ринках товарів і послуг України.

Тема 10. Диференціація продукції

Сутність, типи та моделі продуктової диференціації, її вплив на структуру ринку. Сутність диференціації товару. Способи вимірювання диференціації продукту на ринку. Обставини диференціації продукту. Горизонтальна та вертикальна диференціація товару. Фактори впливу на вибір споживача. Дійсна та штучна диференціація або неоднорідність продукції.

Роль реклами в диференціації продукту та конкуренції на ринку. Сутність реклами. Головні функції реклами. Цілі реклами. П'ять форм реклами та їх характеристика. Види рекламних повідомлень та їх характеристика.

Змістовий модуль 5. Стратегічна взаємодія фірм на ринку. Ринки природної монополії.

Тема 11. Стратегічна взаємодія фірм на ринку

Моделі взаємної гри. Сутність олігополії. Критерій віднесення певної галузі до ринку олігополії. Сутність теорії ігор та її засновники. Предмет та стратегічна форма теорії ігор.

Види моделей олігополії за структурою екзогенних та ендегенних змінних. Модель Курно. Модель Чемберліна. Модель Бертрана. Модель Еджуорта.

Моделі послідовної гри. Сутність моделі послідовної гри. Модель фон Штакельберга. Лідерство фірми в галузі та його форми і види у моделі послідовної гри.

Теорія змови. Види змови між підприємствами та їх характеристика. Картелі та їх характеристика. Фактори, що сприяють укладанню угод «змови».

Тема 12. Ринки природної монополії

Сутність та головні ознаки ринків природної монополії. Сутність ринку природної монополії. Ознаки ринку природної монополії. Технологічна причина існування природних монополій. Постійні та тимчасові природні монополії.

Регулювання ринку природної монополії. Методи встановлення цін в умовах природної монополії та їх характеристика.

Регулювання природних монополій в Україні. Законодавче трактування сутності терміну «природна монополія» в Україні. Ринки природної монополії в Україні. Суб'єкти природних монополій. Суміжні ринки природних монополій. Національна комісія з регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та її завдання і права.

Змістовий модуль 6. Влада покупця та вертикальна інтеграція. Структура ринку, патенти та технологічні інновації.

Тема 13. Влада покупця та вертикальна інтеграція

Вертикальна інтеграція та її характеристика. Сутність вертикальної інтеграції. Види та форми вертикальної інтеграції. Причини існування вертикально об'єднаних структур в залежності від теорії фірм (неокласична, інституційна). Спонукальні мотиви вертикальної інтеграції. Позитивні наслідки вертикальної інтеграції. Способи вертикальних контрактів та їх характеристика. Поширені в Україні організаційні форми вертикальної інтеграції. Фактори, що зумовлюють інтеграцію на українських галузевих ринках.

Вертикальні обмеження та їх характеристика. Сутність вертикальних обмежень. Види вертикальних обмежень та їх характеристика. Система франчайзингу, як особлива форма вертикальних обмежень. Давальництво, як особлива форма вертикальних обмежень. Альтернативні форми розрахунку, як специфічна формою вертикальних обмежень.

Негативні наслідки вертикальних відносин. Негативні сторони вертикальної інтеграції та їх характеристика.

Тема 14. Структура ринку, патенти та технологічні інновації

Дослідження інновацій у теорії галузевих ринків та їх характеристика. Історичні аспекти розвитку теорії інновацій (Й. Шумпетер, Ф. фон Хайєк, Д. Норт, П. Друкер). Модель Р. Солоу. Нова теорія зростання П. Ромера і Р. Лукаса. Порівняння оптимізаційної та інноваційної моделей фірми. Визначення сутності терміну «інновація». Нові технології, наукоємна продукція, високотехнологічна продукція. Ознаки інновації, як економічної категорії. Класифікація інновацій. Чинники впливу на продуктивність інновацій. Переваги великих компаній у підтримці досліджень та інновацій. Недоліки великих фірм щодо інновацій.

Інноваційний процес та його характеристика. Сутність інноваційного процесу. Типи інноваційного процесу та їх характеристика. Дифузія інновацій. Форми трансферту інновацій на світових ринках.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	Тема 1. Методологія дослідження галузевих структур	2	0,5	щотижня/тиждень 1
Лекція 2	Тема 2. Класифікація та ознаки галузевих ринків	2	0,5	щотижня/тиждень 2
Лекція 3	Тема 3. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках	2	0,5	щотижня/тиждень 3
Лекція 4	Тема 4. Економічна ефективність та державне регулювання галузевих ринків	2	0,5	щотижня/тиждень 4
Лекція 5	Тема 5. Фактори, що визначають структуру ринків	2	0,5	щотижня/тиждень 5
Лекція 6	Тема 6. Процес злиття та поглинань на ринках	2	0,5	щотижня/тиждень 6
Лекція 7	Тема 7. Бар'єри входження фірм на ринки	2	-	щотижня/тиждень 7
Лекція 8	Тема 8. Стратегічна конкуренція фірм	2	-	щотижня/тиждень 8
Лекція 9	Тема 9. Цінова дискримінація	2	0,5	щотижня/тиждень 9
Лекція 10	Тема 10. Диференціація продукції	2	0,5	щотижня/тиждень 10
Лекція 11	Тема 11. Стратегічна взаємодія фірм на ринку	2	0,5	щотижня/тиждень 11
Лекція 12	Тема 12. Ринки природної монополії	2	0,5	щотижня/тиждень 12
Лекція 13	Тема 13. Влада покупця та вертикальна інтеграція	2	0,5	щотижня/тиждень 13
Лекція 14	Тема 14. Структура ринку, патенти та технологічні інновації	2	0,5	щотижня/тиждень 14
Семінарське заняття 1	Тема. Методологія дослідження галузевих структур. Класифікація та ознаки галузевих ринків 1. Формування теоретико-методологічних засад дослідження галузевих ринків. 2. Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузевих ринкових відносин. 3. Предмет дослідження та завдання аналізу галузевих ринків. 4. Класифікація галузевих ринків. 5. Типи та головні ознаки структури галузевих ринків. 6. Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. 7. Тести. 8. Групова робота на практичному занятті.	2	1	1 раз на 2 тижні /тиждень 2

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Семінарське заняття 2	<p>Тема. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках. Економічна ефективність та державне регулювання галузевих ринків</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення товарних меж ринку. 2. Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. 3. Монопольна влада та її оцінка. 4. Ефективність галузевих ринків. 5. Теорії регулювання. 6. Галузева політика та її типи. 7. Антимонопольне регулювання. 8. Тести. 9. Бліц-опитування. 10. Практичне завдання: розрахунок Індексу концентрації. 	2	1	1 раз на 2 тижні /тиждень 4
Семінарське заняття 3	<p>Тема. Фактори, що визначають структуру ринків. Процес злиття та поглинань на ринках</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класична та неокласична теорія фірми. 2. Інституціональна теорія фірми. 3. Стратегічні концепції фірми. 4. Стохастичні фактори впливу на структуру ринку. 5. Загальна характеристика процесів злиття та поглинання. 6. Мотиви та наслідки злиття. 7. Державний контроль за процесами злиття та поглинання. 8. Тести. 9. Практичне завдання: SWOT – аналіз ринку товарів або ресурсів в Україні. 	2	1	1 раз на 2 тижні /тиждень 6
Семінарське заняття 4	<p>Тема. Бар'єри входження фірм на ринки. Стратегічна конкуренція фірм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природа, визначення та класифікація бар'єрів. 2. Нестратегічні бар'єри. 3. Стратегічні бар'єри. 4. Показники оцінки бар'єрів. 5. Стратегії конкурентної поведінки фірм. 6. Цінові стратегії протидії входженню. 7. Нецінові стратегії протидії входженню. 8. Контрольна робота за матеріалами теоретичних тем зі змістових модулів 1, 2, 3. 9. Практичне завдання: розрахувати показники оцінки бар'єрів. 	2	-	1 раз на 2 тижні /тиждень 8

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Семінарське заняття 5	<p>Тема. Цінова дискримінація. Диференціація продукції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та види цінової дискримінації. 2. Практика використання цінової дискримінації. 3. Наслідки застосування цінової дискримінації на добробут та її регулювання. 4. Сутність, типи та моделі продуктової диференціації, її вплив на структуру ринку. 5. Роль реклами в диференціації продукту та конкуренції на ринку. 6. Тести. 7. Бліц-опитування. 8. Групова робота на практичному занятті. 	2	1	<i>1 раз на 2 тижні /тиждень 10</i>
Семінарське заняття 6	<p>Тема. Стратегічна взаємодія фірм на ринку. Ринки природної монополії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моделі взаємної гри. 2. Моделі послідовної гри. 3. Теорія змови. 4. Сутність та головні ознаки ринків природної монополії. 5. Регулювання ринку природної монополії. 6. Регулювання природних монополій в Україні. 7. Тести. 8. Бліц-опитування. 9. Практичне завдання: надайте компаративну оцінку методам встановлення ціни в умовах природної монополії. 	2	1	<i>1 раз на 2 тижні /тиждень 12</i>
Семінарське заняття 7	<p>Тема. Влада покупця та вертикальна інтеграція. Структура ринку, патенти та технологічні інновації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вертикальна інтеграція та її характеристика. 2. Вертикальні обмеження та їх характеристика. 3. Негативні наслідки вертикальних відносин. 4. Дослідження інновацій у теорії галузевих ринків та їх характеристика. 5. Інноваційний процес та його характеристика. 6. Тести. 7. Контрольна робота за матеріалами теоретичних тем зі змістових модулів 4-6. 8. Практичне завдання: компаративна оцінка організаційних форм вертикальної інтеграції в Україні. 9. Практична робота: порівняння оптимізаційної та інноваційної моделей фірми. 	2	1	<i>1 раз на 2 тижні /тиждень 14</i>

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Самостійна робота	Тема 1. Методологія дослідження галузевих структур 1. Галузеві ринки як наука і як навчальна дисципліна. 2. Методологія вивчення дисципліни «Галузеві ринки». 3. Історія розвитку галузевих ринків. 4. Підготовка до семінарських занять.	5	7	-
Самостійна робота	Тема 2. Класифікація та ознаки галузевих ринків 1. Критерії класифікації галузевих ринків. 2. Головні ознаки структури ринку. 3. Показники та індикатори кон'юнктури ринків. 4. Підготовка до семінарських занять.	5	7	-
Самостійна робота	Тема 3. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках 1. Основні типи меж ринку, їх особливості для товарів різних типів. 2. Переваги та недоліки основних показників концентрації продавців на ринку. 3. Зв'язок між індексами монопольної влади Лернера, Бейна і Тобіна. 4. Зв'язок між концентрацією, монопольною владою, нестратегічними факторами ринкової структури. 5. Підготовка до семінарських занять.	6	8	-
Самостійна робота	Тема 4. Економічна ефективність та державне регулювання галузевих ринків 1. Відмінності методів оцінки втрат суспільства від монополії. 2. Проблеми оцінки втрат суспільства від монопольної влади. 3. Економічний сенс "мертвого вантажу" монополії. 4. Особливість монополії на ринках із зовнішніми ефектами та на ринках суспільних благ. 5. Підготовка до семінарських занять.	6	8	-
Самостійна робота	Тема 5. Фактори, що визначають структуру ринків 1. Сутність та характеристика віддачі від масштабу. 2. Величини які можуть використовуватися як показник розмірів фірми їх достоїнства і недоліки. 3. Сфери застосування різних показників розміру фірми. 4. Технологічний підхід до фірми. Випадки його використання. 5. Напрями та інструменти впливу держави на структуру ринку. 6. Підготовка до семінарських занять.	6	8	-

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Самостійна робота	<p>Тема 6. Процес злиття та поглинань на ринках</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та характеристика алокативних поглинань. 2. Сутність та характеристика злиття з розширенням продуктової лінії. 3. Мотиви процесів злиття та поглинання. 4. Процеси злиття та поглинання в Україні. 5. Наслідки процесів злиття та поглинання на мікро- та макрорівнях. 6. Напрями регулювання процесів злиття та поглинань в Україні. 7. Підготовка до семінарських занять. 	6	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 7. Бар'єри входження фірм на ринки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація галузей відповідно до висоти бар'єрів входження. 2. Нестратегічні бар'єри входження. 3. Умови квазіконкурентних ринків. 4. Показники оцінки висоти бар'єрів входження та виходу. 5. Основні бар'єри входження на ринки товарів та послуг України. 6. Підготовка до семінарських занять. 	6	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 8. Стратегічна конкуренція фірм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правило граничних витрат (при визначенні хижацького ціноутворення). 2. Правило Джескоу–Клеворика та правило Ериди–Тернера. 3. Параметри рівноваги на ринку з домінантною фірмою при вільному входженні і виході інших фірм із ринку. 4. Ситуація "короткозорого" ціноутворення. 5. Нецінові фактори ринку, що використовує домінантна фірма. 6. Підготовка до семінарських занять. 	6	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 9. Цінова дискримінація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Умови ефективної цінової дискримінації. 2. Види цінової дискримінації в економічній теорії. 3. Сутність та характеристика досконалої цінової дискримінації. 4. Особливості ціноутворення з використанням різних схем двочастинного тарифу. 5. Особливість ціноутворення на ринку взаємодоповнюючих товарів. 6. Підготовка до семінарських занять. 	6	8	-

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Самостійна робота	<p>Тема 10. Диференціація продукції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язок стратегії фірм на ринку з особливістю продуктової диференціації. 2. Оцінка рівня диференціації продукту на ринку. 3. Вплив на гостроту цінової конкуренції між продавцями в моделі Хотеллінга можливості досконалої цінової дискримінації. 4. Вплив ціни товарів у моделі Ланкастера на альтернативну цінність характеристик, укладених у різних товарах. 5. Бар'єри входження на ринок, існуючі в умовах диференціації продукту. 6. Підготовка до семінарських занять. 	6	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 11. Стратегічна взаємодія фірм на ринку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фірми на ринку олігополії та ефективний обсяг випуску. 2. Сутність моделі «дилема ув'язнених» та її застосування в мікроекономіці. 3. Чи погоджуєтеся ви з висновком: «Цінові війни передбачають збитки для всіх учасників». Обґрунтуйте. 4. Підготовка до семінарських занять. 	5	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 12. Ринки природної монополії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки природної монополії. Основні причини виникнення природної монополії. 2. Державні принципи встановлення ціни на продукцію природної монополії. 3. «Перехресне субсидування» та результати його використання. 4. Основні проблеми, пов'язані із державним ціноутворенням на продукцію природних монополій. 5. Результати регулювання норми прибутковості природної монополії. 6. Підготовка до семінарських занять. 	5	8	-
Самостійна робота	<p>Тема 13. Влада покупця та вертикальна інтеграція</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми вертикального контролю на ринках. Відмінності вертикальної інтеграції від вертикальних обмежень. 2. Як економісти Чиказької школи розглядають вплив вертикальної інтеграції на ринкове становище і поведінку фірм? 3. Проблема «подвійний надбавки». 4. Характер і форми трансакційних витрат, які спонукають фірми використовувати вертикальну інтеграцію. 5. Зовнішні ефекти, що виникають у відносинах між виробниками та дистриб'юторами. 6. Підготовка до семінарських занять. 	5	7	-

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Самостійна робота	Тема 14. Структура ринку, патенти та технологічні інновації 1. Залежність інновацій та розмірів фірм галузі. 2. Наслідки патентного захисту у галузі. 3. Взаємовідносини монополії та інновацій. 4. Підготовка до семінарських занять.	5	7	-

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольно го заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Семінарське заняття № 1	Тестування у системі Moodle	<p>Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 1, 2).</p> <p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вкажіть, скільки етапів розвитку теорії галузевих ринків виділяють. 2. Вкажіть строки третього етапу розвитку теорії галузевих ринків. 3. На якому етапі розвитку теорії галузевих ринків отримала розвиток та функціонувала чиказька школа. 4. На якому етапі розвитку теорії галузевих ринків отримали розвиток та функціонували теоретико-дедуктивний та емпіричний напрямки. 5. Вкажіть, яка наукова школа не існувала в межах розробки теоретико – методичних підходів до аналізу галузевих ринків у XIX-XX ст. 6. Вкажіть, якої наукової теорії не існувало в межах розробки теоретико – методичних підходів до аналізу галузевих ринків у XIX-XX ст. 7. Вкажіть, в межах якої наукової теорії аналіз галузі відбувався на основі дослідження чинників конкуренції 8. Дайте визначення, галузеві ринки – це. 9. Дайте визначення, теорія галузевих ринків – це. 10. Вкажіть, кого не відносять до суб'єктів аналізу галузевих ринків. 11. Вкажіть, за привабливістю щодо інвестицій відрізняють такі види ринків. 12. Вкажіть, за стадіями зрілості попиту відрізняють такі види ринків. 13. Вкажіть, за рівнем конкуренції відрізняють такі види ринків. 14. Вкажіть, яка статистична класифікація видів діяльності та товарів не відноситься до міжнародних. 15. Вкажіть, яка статистична класифікація видів діяльності та товарів не відноситься до класифікацій ЄС. 16. Вкажіть, яка статистична класифікація видів діяльності та товарів не відноситься до класифікацій України. 	<p>Тестове питання оцінюється максимально в 0,1 бала. Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,1 бала за правильну відповідь; - 0 балів – неправильна відповідь. 	2

		<p>17. Вкажіть, як називається ринок з багатьма продавцями диференційованих продуктів.</p> <p>18. Вкажіть, як називається ринок з декількома продавцями та декількома покупцями.</p> <p>19. Вкажіть, що не відноситься до ознак характеристики ринкової ситуації.</p> <p>20. Вкажіть, що не відноситься до кон'юнктурних показників та індикаторів.</p>		
	Групова робота на практичному занятті	Використовуючи матеріали теоретичної теми 2 надати характеристику трьом національним рынкам на вибір. У групі разом працюють 4-5 здобувачів вищої освіти, що складають план роботи та презентують отримані результати.	<p>Виконання групової роботи на практичному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки та презентація; - 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні, є або висновки, або презентація; - 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні; - 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та недоопрацювання. - 0 балів - завдання не виконано. 	4
Семінарське заняття № 2	Тестування у системі Moodle	<p>Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 3, 4).</p> <p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вкажіть, за якою складовою не проводять аналіз та оцінку стану конкурентного середовища на товарних ринках. 2. Вкажіть, яка з характеристик не відноситься до опису корисності товару. 3. Вкажіть, на скільки відсотків повинна бути вище ціна на певній території від ціни товару на даній території, щоб говорити про географічну межу товарного ринку. 4. Вкажіть, який фактор не аналізують при визначенні географічних меж товарного ринку. 5. Вкажіть, для чого не визначається місткість ринку. 6. Вкажіть, якого головного показника концентрації продавців на ринку не існує. 7. Вкажіть, яке значення індексу концентрації вказує на те, що ринок слабо концентрований. 8. Вкажіть, яке значення індексу Холла-Тайдмана вказує на те, що ринок монопольний. 9. Вкажіть, яке значення коефіцієнту відносної концентрації вказує на те, що ринок висококонцентрований. 10. Вкажіть, який коефіцієнт (індекс) не використовують для оцінки поведінки фірм на ринку та монопольної влади. 11. Вкажіть правильні умови існування ринку 	<p>Тестове питання оцінюється максимально в 0,1 бала.</p> <p>Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,1 бала за правильну відповідь; - 0 балів – неправильна відповідь. 	2

		<p>чистої монополії.</p> <p>12. Дайте відповідь, скільки етапів розвитку теорії регулювання виділяють.</p> <p>13. Вкажіть, якої теорії регулювання не існує.</p> <p>14. Вкажіть, якого завдання галузевої політики не існує.</p> <p>15. Вкажіть, якого основного принципу системи державного регулювання галузевих ринків не існує.</p> <p>16. Вкажіть, якого напрямку галузевої політики за часом дії не існує.</p> <p>17. Вкажіть, якого напрямку галузевої політики за політичною та соціально-економічною значущістю не існує.</p> <p>18. Назвіть, що не відноситься до інструментів впливу уряду на галузеві ринки.</p> <p>19. Вкажіть, до якого з інструментів впливу уряду на галузеві ринки відносяться податкові пільги.</p> <p>20. Вкажіть всі напрямки регулювання антимонопольного законодавства.</p>		
	Бліц-опитування	За матеріалами теоретичних тем 1, 2, 3, 4.	<p>Опитування за теоретичним матеріалом курсу оцінюється в 2 бали за одне питання (кожному здобувачу вищої освіти задається два питання за матеріалами теоретичних тем 1, 2, 3, 4). На підготовку відповіді дається не більше десяти секунд):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 бали - відповідь правильна, повна, чітка та логічна; - 1 бал - відповідь правильна, однак недостатньо повна, з деякими недоліками та з допомогою уточнюючих питань; - 0 балів - відповідь неправильна або відсутня. 	4
	Практичне завдання: розрахунок Індексу концентрації	Використовуючи матеріали теоретичної теми 3 зробити розрахунок Індексу концентрації по трьом національним ринкам та зробити висновки. Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти.	<p>Виконання практичного завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки; - 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні; - 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні; - 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні 	4

			помилки та відсутні висновки. - 0 балів - завдання не виконано.	
Семінарське заняття № 3	Тестування у системі Moodle	<p>Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 5 та 6).</p> <p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь, скільки виділяють наукових підходів до пояснення існування різних за розмірами фірм на галузевих ринках. 2. Вкажіть відповідь, де наведено всі наукові підходи до пояснення існування різних за розмірами фірм на галузевих ринках. 3. Вкажіть, якої теорії фірм не існує. 4. Вкажіть, що не відноситься до характерних ознак фірми згідно з класичною теорією. 5. Вкажіть відповідь, де наведено всі види технологічних меж фірми. 6. Вкажіть, який напрямок аналізу ефекту масштабу на фірмі не існує. 7. Вкажіть відповідь де наведено всі типи витрат фірми згідно інституціональною (інституційною) теорією. 8. Вкажіть, що не відноситься до зовнішніх факторів впливу на фірму. 9. Вкажіть, що не відноситься до внутрішніх факторів впливу на фірму. 10. Вкажіть, що не відноситься до складових успішної діяльності фірми згідно стохастичного підходу. 11. Дайте визначення, злиття це. 12. Дайте визначення, поглинання це. 13. Вкажіть, які види злиття або поглинання виділяють в залежності від ставлення управлінського персоналу фірм до таких угод. 14. Вкажіть, які види злиття або поглинання виділяють в залежності від способу поєднання потенціалу фірм, що зливаються. 15. Вкажіть, які види злиття або поглинання виділяють в залежності від мотивації процесів поглинання. 16. Дайте відповідь, скільки історичних хвиль процесів злиття фірм виділяють. 17. Дайте відповідь, яка з історичних хвиль процесів злиття фірм відбувалась у 80-ті роки XX ст. 18. Вкажіть, що з переліченого не відноситься до ключових факторів сприяння процесам злиття і поглинання. 19. Вкажіть, якого мотиву злиття фірм не існує. 20. Вкажіть, яку частку ринку повинна займати фірма на ринку в Україні, щоб її положення на ринку визнали монопольним (домінуючим). 	<p>Тестове питання оцінюється максимально в 0,2 бала. Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,2 бала за правильну відповідь; - 0 балів – неправильна відповідь. 	4
	Практичне завдання: SWOT – аналіз ринку товарів або ресурсів в Україні	<p>Зробіть SWOT – аналіз одного ринку товарів або ресурсів в Україні та сформулюйте висновки.</p> <p>Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти.</p>	<p>Виконання практичного завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки; - 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні 	4

			<p>навички на достатньому рівні;</p> <p>- 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні;</p> <p>- 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та відсутні висновки.</p> <p>- 0 балів - завдання не виконано.</p>	
Семінарське заняття № 4	Контрольна робота за матеріалами теоретичних тем зі змістових модулів 1, 2, 3	<p>Повна письмова відповідь на два питання з наведеного переліку питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування теоретико-методологічних засад дослідження галузевих ринків. 2. Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузевих ринкових відносин. 3. Предмет дослідження та завдання аналізу галузевих ринків. 4. Класифікація галузевих ринків. 5. Типи та головні ознаки структури галузевих ринків. 6. Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. 7. Визначення товарних меж ринку. 8. Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. 9. Монопольна влада та її оцінка. 10. Ефективність галузевих ринків. 11. Теорії регулювання. 12. Галузева політика та її типи. 13. Антимонопольне регулювання. 14. Класична та неокласична теорія фірми. 15. Інституціональна теорія фірми. 16. Стратегічні концепції фірми. 17. Стохастичні фактори впливу на структуру ринку. 18. Загальна характеристика процесів злиття та поглинання. 19. Мотиви та наслідки злиття. 20. Державний контроль за процесами злиття та поглинання. 21. Природа, визначення та класифікація бар'єрів. 22. Нестратегічні бар'єри. 23. Стратегічні бар'єри. 24. Показники оцінки бар'єрів. 25. Стратегії конкурентної поведінки фірм. 26. Цінові стратегії протидії входженню. 27. Нецінові стратегії протидії входженню. 	<p>Відповіді на теоретичні питання:</p> <p>- 2 бали – відповідь є повною та ґрунтовною;</p> <p>- 1 бал – відповідь є частковою та розкриває тільки частину питання;</p> <p>- 0 балів – відповідь відсутня або є не правильною.</p>	4
	Практичне завдання: розрахувати показники оцінки бар'єрів.	<p>Використовуючи матеріали теоретичної теми 7 розрахуйте показники оцінки бар'єрів на одному національному ринку товарів або ресурсів. Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти. Необхідно розрахувати шість показників:</p> <p>- індекс MES;</p> <p>- зворотній індекс MES;</p> <p>- норма входження фірм на ринок (Квх);</p> <p>- норма проникнення нових фірм на ринок (Кпр);</p>	<p>Виконання практичного завдання:</p> <p>- 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки;</p> <p>- 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні;</p> <p>- 2 бали - завдання виконано</p>	4

		<p>- норма виходу (Квих);</p> <p>- норма виживання (Квиж).</p>	<p>не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні;</p> <p>- 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та відсутні висновки.</p> <p>- 0 балів - завдання не виконано.</p>	
Семінарське заняття № 5	Тестування у системі Moodle	<p>Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 9, 10).</p> <p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вкажіть, якого виду цінової дискримінації не існує. 2. Дайте відповідь, скільки ступенів цінової дискримінації виділяють. 3. Вкажіть, до якого ступеня цінової дискримінації відносять ситуацію, коли ціни на продукцію однакові для всіх споживачів, але розрізняються залежно від обсягу покупки. 4. Вкажіть, якої головної групи цінової дискримінації не існує. 5. Вкажіть, якого типу індивідуальної цінової дискримінації не існує. 6. Вкажіть, якого типу групової цінової дискримінації не існує. 7. Вкажіть, якого типу продуктової цінової дискримінації не існує. 8. Вкажіть, яких практичних видів цінової дискримінації для споживчих товарів не існує. 9. Вкажіть, яких практичних видів цінової дискримінації для виробничих товарів не існує. 10. Вкажіть, що з переліченого не відноситься до способів реалізації цінової дискримінації третього ступеня. 11. Дайте визначення, диференціація товару – це. 12. Дайте визначення, горизонтальна диференціація товару – це. 13. Дайте визначення, вертикальна диференціація товару – це. 14. Дайте визначення, штучна диференціація товару – це. 15. Вкажіть, якого способу вимірювання диференціації продукту на ринку не існує. 16. Вкажіть, якої головної функції реклами не існує. 17. Вкажіть, якої цілі реклами не існує. 18. Дайте відповідь, скільки форм реклами розрізняють у маркетингу. 19. Вкажіть, якої форми реклами не існує. 20. Вкажіть, якого виду рекламних повідомлень не існує. 	<p>Тестове питання оцінюється максимально в 0,1 бала. Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 0,1 бала за правильну відповідь; – 0 балів – неправильна відповідь. 	2
	Бліц-опитування	За матеріалами теоретичних тем 9 та 10.	<p>Опитування за теоретичним матеріалом курсу оцінюється в 2 бали за одне питання (кожному здобувачу вищої освіти задається одне питання за матеріалами теоретичних тем 9 та 10; на підготовку відповіді дається не більше десяти секунд):</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 бали – відповідь правильна, повна, чітка та логічна; – 1 бал – відповідь правильна, однак недостатньо повна, з деякими недоліками та з допомогою уточнюючих питань; 	2

			– 0 балів – відповідь неправильна або відсутня.	
	Групова робота на практичному занятті	<p>Підготувати рекламу для переконання за одним з напрямів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - місто Запоріжжя город для молоді; - місто Запоріжжя город для бізнесу; - місто Запоріжжя город для відпочинку; - місто Запоріжжя город для іноземних туристів. <p>У групі разом працюють 4-5 здобувачів вищої освіти, що визначають подання реклами, сюжет, зміст рекламного повідомлення, тривалість повідомлення та презентують отримані результати.</p>	<p>Виконання групової роботи на практичному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки та презентація; - 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні, є або висновки, або презентація; - 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні; - 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та недоопрацювання. - 0 балів - завдання не виконано. 	4
Семінарське заняття № 6	Тестування у системі Moodle	<p>Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 11 та 12).</p> <p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь, у якому сторіччі розпочалась розробка теорії олігополії. 2. Вкажіть правильний рік початку дослідження олігополії на основі теорії гри. 3. Вкажіть відповідь де перелічено всі види гри з погляду платіжної суми. 4. Вкажіть відповідь де перелічено всі види гри за характером попередньої домовленості. 5. Вкажіть відповідь де перелічено всі види гри за структурою екзогенних та ендогенних змінних. 6. Вкажіть, хто перший запропонував модель олігополії для двох підприємств (дуополія). 7. Вкажіть, хто перший запропонував модуль олігополії для двох підприємств (дуополія), в якій за стратегічну змінну бралась ціна. 8. Вкажіть, скільки форм лідерства в цінах розрізняють. 9. Вкажіть, якої форми лідерства в цінах не існує. 10. Вкажіть, якого виду змов між підприємствами не існує. 11. Дайте відповідь, скільки існує методів вирішення проблеми встановлення ціни в умовах природної монополії. 12. Вкажіть, якого методу вирішення проблеми встановлення ціни в умовах природної монополії не існує. 13. Вкажіть, який метод використовується, коли потенційна потужність монополії не надто велика. 14. Вкажіть, який метод передбачає пошук такої ціни, за якою фірма буде працювати й використовуватися в інтересах суспільства. 15. Вкажіть, на яких ринках України не діють суб'єкти природних монополій. 16. Вкажіть, що не відноситься до суміжних товарних ринків. 17. Вкажіть, що не підлягає регулюванню відповідно до закону України «Про природні монополії». 18. Вкажіть, що не відноситься до основних завдань 	<p>Тестове питання оцінюється максимально в 0,1 бала.</p> <p>Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 0,1 бала за правильну відповідь; – 0 балів – неправильна відповідь. 	2

		національних комісій із регулювання суб'єктів природних монополій. 19. Вкажіть, що не відноситься до функцій національних комісій із регулювання суб'єктів природних монополій. 20. Вкажіть, якого права не мають національні комісії із регулювання суб'єктів природних монополій.		
	Бліц-опитування	За матеріалами теоретичних тем 11 та 12.	Опитування за теоретичним матеріалом курсу оцінюється в 2 бали за одне питання (кожному здобувачу вищої освіти задається одне питання за матеріалами теоретичних тем 11 та 12; на підготовку відповіді дається не більше десяти секунд): – 2 бали – відповідь правильна, повна, чітка та логічна; – 1 бал – відповідь правильна, однак недостатньо повна, з деякими недоліками та з допомогою уточнюючих питань; – 0 балів – відповідь неправильна або відсутня.	2
	Практичне завдання: надайте компаративну оцінку методам встановлення ціни в умовах природної монополії	Надайте компаративну оцінку методам встановлення ціни в умовах природної монополії. Докажіть на прикладах переваги та недоліки кожного з методів встановлення ціни в умовах природної монополії. Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти.	Виконання практичного завдання: – 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки; – 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні; – 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні; – 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та відсутні висновки. – 0 балів - завдання не виконано.	4
Семінарське заняття № 7	Тестування у системі Moodle	Проходження он-лайн тесту в системі Moodle (тести 13 та 14). Питання для підготовки: 1. Дайте відповідь, вертикальна інтеграція «вперед» це. 2. Дайте відповідь, вертикальна інтеграція «назад» це. 3. Вкажіть, скільки форм квазіінтеграції виокремлюють. 4. Вкажіть, що не відноситься до спонукальних мотивів вертикальної інтеграції. 5. Вкажіть, якого способу вертикальних контрактів не існує. 6. Вкажіть, що не відноситься до організаційних форм вертикальної інтеграції в Україні. 7. Дайте відповідь, скільки виділяють факторів, що зумовлюють інтеграцію на українських галузевих ринках. 8. Вкажіть, яких типів об'єднань в українських бізнес-групах не існує. 9. Вкажіть, що не відноситься до видів вертикальних	Тестове питання оцінюється максимально в 0,1 бала. Загалом передбачено виконання 20 тестових завдань: – 0,1 бала за правильну відповідь; – 0 балів – неправильна відповідь.	2

		<p>обмежень.</p> <p>10. Вкажіть, що не відноситься до альтернативних форм розрахунку.</p> <p>11. Дайте відповідь, скільки виокремлюють поглядів щодо терміну «інновація».</p> <p>12. Вкажіть, що не відноситься до ознак характеристики інновації як економічної категорії.</p> <p>13. Вкажіть, за якою ознакою класифікуються псевдоінновації.</p> <p>14. Вкажіть, за якою ознакою класифікуються інновації, що є новими для фірми.</p> <p>15. Вкажіть, за якою ознакою класифікуються стратегічні інновації.</p> <p>16. Вкажіть, за якою ознакою класифікуються інновації, що розширюють.</p> <p>17. Вкажіть, за якою ознакою класифікуються динамічні інновації.</p> <p>18. Вкажіть, який чинник не впливає на продуктивність інновацій.</p> <p>19. Дайте відповідь, скільки типів інноваційних процесів виділяють.</p> <p>20. Вкажіть, що не відноситься до форм трансферу інновацій на світових ринках.</p>		
Контрольна робота за матеріалами теоретичних тем зі змістових модулів 4-6.	<p>Повна письмова відповідь на два питання з наведеного переліку питань:</p> <p>1. Сутність та види цінової дискримінації.</p> <p>2. Практика використання цінової дискримінації.</p> <p>3. Наслідки застосування цінової дискримінації на добробут та її регулювання.</p> <p>4. Сутність, типи та моделі продуктової диференціації, її вплив на структуру ринку.</p> <p>5. Роль реклами в диференціації продукту та конкуренції на ринку.</p> <p>6. Моделі взаємної гри.</p> <p>7. Моделі послідовної гри.</p> <p>8. Теорія змови.</p> <p>9. Сутність та головні ознаки ринків природної монополії.</p> <p>10. Регулювання ринку природної монополії.</p> <p>11. Регулювання природних монополій в Україні.</p> <p>12. Вертикальна інтеграція та її характеристика.</p> <p>13. Вертикальні обмеження та їх характеристика.</p> <p>14. Негативні наслідки вертикальних відносин.</p> <p>15. Дослідження інновацій у теорії галузевих ринків та їх характеристика.</p> <p>16. Інноваційний процес та його характеристика.</p>	<p>Відповіді на теоретичні питання:</p> <p>– 2 бали – відповідь є повною та ґрунтовною;</p> <p>– 1 бал – відповідь є частковою та розкриває тільки частину питання;</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня або є не правильною.</p>	4	
Практичне завдання: компаративна оцінка організаційних форм вертикальної інтеграції в Україні	<p>Проведіть компаративну оцінку організаційних форм вертикальної інтеграції в Україні.</p> <p>Докажіть на прикладах переваги та недоліки кожної з організаційних форм вертикальної інтеграції в Україні. Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти.</p>	<p>Виконання практичного завдання:</p> <p>- 4 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на високому рівні, є власні висновки та презентація;</p> <p>- 3 бали - завдання виконано, виявлено знання та практичні навички на достатньому рівні, є або висновки, або презентація;</p> <p>- 2 бали - завдання виконано не в повному обсязі, виявлено знання та практичні навички на середньому рівні;</p> <p>- 1 бал - завдання виконано менше ніж на половину, наявні помилки та недоопрацювання.</p> <p>- 0 балів - завдання не виконано.</p>	4	

	Практична робота: порівняння оптимізаційної та інноваційної моделей фірми	Проведіть порівняння оптимізаційної та інноваційної моделей фірми на прикладі окремих українських підприємств. Завдання виконується окремо кожним здобувачем вищої освіти.	Виконання практичного завдання: - 2 бали - порівняння є повним та ґрунтовним; - 1 бал - порівняння є частковим та не розкриває всі характеристики фірм, що досліджуються; - 0 балів – порівняння відсутнє або є не правильним.	2
Усього за поточний контроль	19			60

Підсумковий контроль

Екзамен	Теоретичне завдання. Контрольне тестування.	Проходження он-лайн тесту в системі Moodle: 1. Вкажіть, що не відноситься до основних перешкод для проникнення на ринок нових конкурентів. 2. Вкажіть відповідь, де перелічено всі види бар'єрів за характером утворення. 3. Дайте відповідь, скільки видів нестратегічних бар'єрів виділяють. 4. Вкажіть, якого виду нестратегічних бар'єрів не існує. 5. Вкажіть до якого виду нестратегічних бар'єрів відноситься місткість ринку. 6. Вкажіть, до якого виду корпоративної стратегії фірми відносять стратегію нижчого ґряду «соціальна санація». 7. Вкажіть, якого типу конкурентної стратегії фірми не існує. 8. Вкажіть, якого виду цінової стратегії фірми залежно від рівня цін не існує. 9. Вкажіть, якого виду цінової стратегії фірми залежно від типів ринків, їх сегментів і споживачів не існує. 10. Вкажіть, що не відноситься до нецінових стратегій конкуренції.	Тестовий контроль знань передбачає виконання залікового тесту в системі Moodle. Загальна кількість завдань в заліковому тесті 10, кожне питання оцінюється в 1 бал: - 1 бал - правильна відповідь; - 0 балів – неправильна відповідь. Під час складання екзамену.	10
	Теоретичне завдання. Письмова відповідь на теоретичне питання.	Надати розгорнуту відповідь на два запитання з переліку: 1. Формування теоретико-методологічних засад дослідження галузевих ринків. 2. Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузевих ринкових відносин. 3. Предмет дослідження та завдання аналізу галузевих ринків. 4. Класифікація галузевих ринків. 5. Типи та головні ознаки структури галузевих ринків. 6. Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. 7. Визначення товарних меж ринку. 8. Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. 9. Монопольна влада та її оцінка. 10. Ефективність галузевих ринків. 11. Теорії регулювання. 12. Галузева політика та її типи. 13. Антимонопольне регулювання. 14. Класична та неокласична теорія фірми. 15. Інституціональна теорія фірми.	Відповідь на теоретичне питання – максимальна оцінка 5 балів: – 5 балів – відповідь повна, ґрунтовна, виклад матеріалу логічний, подано приклади, зроблено власні висновки; – 4 бали – відповідь неповна (до 80 % необхідного обсягу), матеріал викладено з незначними недоліками; – 3 бали – відповідь неповна (до 50 % необхідного обсягу), матеріал викладено з незначними недоліками, відсутні приклади та власні висновки; – 2 бали – відповіді не в повній мірі (до 30 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє	10

		<p>16. Стратегічні концепції фірми.</p> <p>17. Стохастичні фактори впливу на структуру ринку.</p> <p>18. Загальна характеристика процесів злиття та поглинання.</p> <p>19. Мотиви та наслідки злиття.</p> <p>20. Державний контроль за процесами злиття та поглинання.</p> <p>21. Природа, визначення та класифікація бар'єрів.</p> <p>22. Нестратегічні бар'єри.</p> <p>23. Стратегічні бар'єри.</p> <p>24. Показники оцінки бар'єрів.</p> <p>25. Стратегії конкурентної поведінки фірм.</p> <p>26. Цінові стратегії протидії входженню.</p> <p>27. Нецінові стратегії протидії входженню.</p> <p>28. Сутність та види цінової дискримінації.</p> <p>29. Практика використання цінової дискримінації.</p> <p>30. Наслідки застосування цінової дискримінації на добробут та її регулювання.</p> <p>31. Сутність, типи та моделі продуктової диференціації, її вплив на структуру ринку.</p> <p>32. Роль реклами в диференціації продукту та конкуренції на ринку.</p> <p>33. Моделі взаємної гри.</p> <p>34. Моделі послідовної гри.</p> <p>35. Теорія змови.</p> <p>36. Сутність та головні ознаки ринків природної монополії.</p> <p>37. Регулювання ринку природної монополії.</p> <p>38. Регулювання природних монополій в Україні.</p> <p>39. Вертикальна інтеграція та її характеристика.</p> <p>40. Вертикальні обмеження та їх характеристика.</p> <p>41. Негативні наслідки вертикальних відносин.</p> <p>42. Дослідження інновацій у теорії галузевих ринків та їх характеристика.</p> <p>43. Інноваційний процес та його характеристика.</p>	<p>відображення у відповіді або визначені невірно, відсутні приклади та власні висновки;</p> <p>– 1 бал – відповіді не в повній мірі (до 10 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення у відповіді або визначені невірно, відсутні приклади та власні висновки;</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня або невірна.</p> <p>Під час складання екзамену.</p>	
	<p>Практичне завдання.</p> <p>Розв'язання задачі.</p>	<p>За наданими статистичними даними щодо розвитку національного ринку товарів або ресурсів розрахуйте показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку та зробіть висновки. Необхідно зробити розрахунок таких показників:</p> <ul style="list-style-type: none"> - індекс концентрації; - коефіцієнт відносної концентрації; - індекс Херфіндала—Хіршмана; - індекс Холла – Тайдмана. 	<p>Розв'язання задачі – максимальна оцінка 20 балів;</p> <p>– 20 балів – відповідь повна, ґрунтовна, виклад матеріалу логічний, розрахунки вірні, зроблено власні висновки;</p> <p>– 18 балів – відповідь повна, ґрунтовна, виклад матеріалу логічний, розрахунки вірні, власні висновки відсутні;</p> <p>– 16 балів – відповідь повна, ґрунтовна, виклад матеріалу логічний, розрахунки мають незначні неточності, власні висновки відсутні;</p> <p>– 14 балів – відповідь повна, матеріал викладено логічно, структуровано, однак з незначними недоліками, розрахунки мають неточності, власні висновки відсутні;</p> <p>– 12 балів – відповідь повна, однак виклад матеріалу</p>	20

			<p>нелогічний, розрахунки невірні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 10 балів – відповіді не в повній мірі (більше 50 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення, розрахунки неточні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 8 балів – відповіді не в повній мірі (до 40 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення, розрахунки неточні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 6 балів – відповіді не в повній мірі (до 30 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення, розрахунки неточні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 4 бали – відповіді не в повній мірі (до 20 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення, розрахунки неточні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 2 бали – відповіді не в повній мірі (до 10 % необхідного обсягу), не всі поняття та терміни знайшли своє відображення, розрахунки неточні, відсутні власні висновки;</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня або невірна.</p> <p>Під час складання екзамену.</p>	
Усього за підсумковий контроль	3			40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

1. Вашків О. Економіка галузових ринків : опорний конспект лекцій. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 184 с.
2. Ігнатюк А.І. Економіка галузових ринків : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 448 с.

Додаткова:

1. Базилевич В.Д. Природні монополії. Київ : Знання, 2006. 367 с.
2. Віскузі К.В., Вернон Д.М., Гарингтон Д.Е. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 1047 с.
3. Герасименко А.Г. Ринкова влада : джерела, масштаби, наслідки : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
4. Економіка і управління в умовах глобалізаційних трансформацій : взаємозв'язок конкуренції та монополії у контексті аналізу ринкової структури та концентрації : монографія / за заг. ред. О.В. Горняк. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2013. 372 с.
5. Ігнатюк А.І. Галузеві ринки : теорія, практика, напрями регулювання : монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2010. 110 с.
6. Ігнатюк А.І., Якимчук Б.Б. Бар'єри входження на ринки асиметричної олігополії. Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка. 2017. №1(54). С. 13-16.
7. Михальчишин Н.Л. Аналіз і контроль економічної концентрації : навчальний посібник. Львів : Вид-во «Манускрипт», 2010. 352 с.
8. Филук Г.М. Конуренція і монополія в епоху глобалізації : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 404 с.
9. Lambertini L. Differential Games in Industrial Economics. Cambridge University Press, 2018, 258 p.
10. Tirole J. The Theory of Industrial Organization. Cambridge, MIT Press, 2019, 496 p.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 19.08.2024).
2. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал. URL: [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua) (дата звернення: 19.08.2024).
3. Міністерство економіки України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 19.08.2024).
4. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 19.08.2024).
5. Науково-практичний журнал «Менеджмент сьогодні». URL: <http://grebennikon.ru/journal-6.html> (дата звернення: 19.08.2024).
6. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення: 19.08.2024).
7. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 19.08.2024).
8. Українське право. URL: www.ukrpravo.cjm (дата звернення: 19.08.2024).
9. Науково-практичний журнал «Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку» URL: <https://management-journal.org.ua/index.php/journal> (дата звернення: 19.08.2024).
10. Науково-практичний журнал «Problems and Perspectives in Management» URL: <https://businessperspectives.org/journals/problems-and-perspectives-in-management#ua-general-information> (дата звернення: 19.08.2024).

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Фундаментальний характер дисципліни для здобувачів вищої освіти передбачає, що відвідування усіх занять є обов'язковим. Здобувач вищої освіти, який не в змозі бути присутнім на парі, повинен завчасно обговорити строки та обсяги навчального матеріалу, який він повинен відпрацювати за пропущене заняття. При пропуску заняття здобувач вищої освіти повинен впродовж тижня з часу виходу на заняття узгодити з викладачем строки та обсяги навчального матеріалу, який він повинен відпрацювати за пропущене заняття. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатковій інформації до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До здобувачів вищої освіти, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки (наприклад, використання штучного інтелекту) можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ - <https://tinyurl.com/yaбук4ad>).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Комунікація викладача зі здобувачами вищої освіти здійснюється через електронну пошту, Moodle, Viber групу у Telegram, що утворюється викладачем з назвою дисципліни. Викладач всі робочі оголошення розміщає у групі Telegram. На письмові запити здобувачів вищої освіти викладач відповідає у строки до трьох робочих днів. Будь ласка, обов'язково підписуйте запит: ПІБ, № групи!

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Якщо здобувач має сертифікати, що підтверджують отриманих за рахунок неформальної/інформальної освіти знання з даного курсу, то їх буде враховано при поточному контролі (з перевіркою на відповідність тем).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих здобувачами вищої освіти знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання здобувачів вищої освіти ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання здобувачу вищої освіти права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmmp5>. Підстави та процедури відрахування здобувачів вищої освіти, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої освіти у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марти Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.

Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛІ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
<http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
<http://sites.znu.edu.ua/confucius>